

MLADÝ SVĚT SPECIÁL

1. Národní divadlo moravskoslezské

29.02.2024 Mladý svět Speciál - Jan Januš,
strana: 44 rubrika: Jiří Nekvasil

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadla (3); moravskoslezského (3); Národního (3); Ostravě (3); divadle (2); Národním (2); opery (2); Ostrava (2); moravskoslezském; opera; operní; operního; ostravské

láká na cyklus všech dokončených Smetanových oper

"V aktuální sezóně máme od konce února na repertoáru sedm dokončených oper Bedřicha Smetany s výjimkou Libuše. Všech osm pak provedeme ve dvou blocích vždy jako cyklus, kdy během devíti dnů nabídneme jedinečnou možnost zhlédnout je po sobě. Je to rovněž výzva pro mimoostravské operní příznivce a další zvědavé diváky, aby přijeli na několik dní do Ostravy za poznáním mistrova pozoruhodného operního díla," říká ředitel **Národního divadla moravskoslezského** a režisér Jiří Nekvasil.

* Vaším nejvýraznějším letošním počinem je bezesporu Smetanovský **operní** cyklus **Ostrava** 2024. O co přesně jde?

V aktuální sezóně máme od konce února na repertoáru sedm dokončených oper Bedřicha Smetany s výjimkou Libuše. Všech osm pak provedeme ve dvou blocích vždy jako cyklus, kdy během devíti dnů nabídneme jedinečnou možnost zhlédnout je po sobě. Je to rovněž výzva pro mimoostravské operní příznivce a další zvědavé diváky, aby přijeli na několik dní do Ostravy za poznáním mistrova pozoruhodného operního díla. Některé z oper se nikde jinde aktuálně nehrají, některé z nich se i dlouho nehrály. Nabídka míří pochopitelně i k zahraničním divákům! Takovou možnost žádný jiný operní dům na světě nenabízí. Věříme, že se **Ostrava** a její **opera** tímto svým jedinečným projektem opět o něco více zviditelní na evropské operní mapě. První cyklus slavnostně zahájíme 2. března, v den 200. výročí narození Bedřicha Smetany představením jeho první opery Braniboři v Čechách. Druhý blok zahájíme 4. května a zakončíme 12. května, v den 140. výročí úmrtí skladatele. Oba bloky skončí uvedením slavnostní opery Libuše v poloscénické koncertní podobě s Janáčkovou filharmonií Ostrava a Pražským filharmonickým sborem.

* Jak vás napadlo, že uvedete všechny dokončené opery Bedřicha Smetany? Vychází to z ostravské inscenační tradice, kdy už v minulosti k něčemu podobnému došlo? A můžete nám ji prosím připomenout?

Nápad se zrodil před deseti lety, v roce 2014 při přípravě naší nové inscenace Čertovy stěny. Tehdy jsme se s dirigentem a tehdejším hudebním ředitelem opery **Národního divadla moravskoslezského** Robertem Jindrou (dnes hudební ředitel Opery Národního divadla) shodli a nadchli myšlenkou, že by bylo dobré do roku 2024 připravit postupně nové inscenace všech dokončených oper Bedřicha Smetany a v jubilejním roce 200. výročí narození skladatele je mít všechny na repertoáru! Cyklus uvedení všech Smetanových oper je v historii **Národního divadla moravskoslezského** v pořadí čtvrtý. Poprvé jej před 100 lety realizoval první šéf **ostravské opery** Emanuel Bastl. Druhý cyklus se uskutečnil v roce 1956 a ten třetí, zatím poslední, před 40 lety, v roce 1984. V témže roce uvedlo smetanovský cyklus také pražské Národní divadlo. Od té doby žádný český operní soubor. Po roce 1989 se Smetanovy opery, s výjimkou Prodané nevěsty, hrají podstatně méně. A to se snažíme tímto cyklem napravit. Rok 2024 je bezesporu velká výzva! Oproti předcházejícím cyklům realizovaným v minulosti v Ostravě, kdy byla představení odehrána v průběhu měsíce či měsíce a půl, jej tentokrát zrealizujeme dvakrát vždy během pouhých devíti dnů.

* Jak bylo a je takovýto projekt náročné připravit?

Tento záměr bylo nutné zohlednit v minulých sezónách v dramaturgických plánech souboru opery, kdy jsme průběžně připravovali nové inscenace Smetanových oper. Stávající sezónu jsme pak v souboru opery realizaci cyklu zcela podřídili. V obnovených premiérách v novém obsazení jsme vrátili na repertoár Tajemství, Čertovu stěnu a nyní v únoru Branibory v Čechách. V loňském a zejména letošním roce jsme věnovali a věnujeme zvýšené úsilí propagaci cyklu doma i v zahraničí, přípravě doprovodných a edukativních programů.

* Jsou největší očekávání spojena s Prodanou nevěstou nebo s Libuší, jako s asi nejslavnějšími operami Bedřicha Smetany, nebo to takto nevnímáte?

Naše nová inscenace Prodané nevěsty, která vznikla v koprodukcí se Slovinským národním divadlem opery a baletu Lublaň, měla premiéru v prosinci 2021 a od té doby je velmi úspěšnou a diváky výborně přijímanou stálicí našeho operního repertoáru. Jiná je situace s Libuší. Ta se hrála v Ostravě naposledy v roce 1988, jednalo se o derniéru inscenace z roku 1984. Naše Libuše zazní pouze dvakrát v duchu autorova určení, tedy jako slavnostní večer, a to k zakončení každého bloku cyklu v provedení, jak jsem již uvedl. O vstupenky na Libuši je mimořádný zájem od prvního dne prodeje!

* Kterou ze Smetanových oper máte vy nejraději a proč?

Mám velmi rád všechny čtyři jeho poslední opery (Dvě vdovy, Hubičku, Tajemství, Čertovu stěnu). Ale nemohu vynechat ani Prodanou nevěstu. Svou energií a strhující sborovými scénami mě fascinují i Braniboři v Čechách. O něco vzdálenější jsou mi Dalibor a Libuše. Je v nich spousta geniální hudby, ale klíč k jejich současné divadelnosti mi stále zůstává poněkud skryt. Měl jsem úžasnou možnost režírovat celkem sedm oper Bedřicha Smetany. Všechny kromě Libuše. Čtyři smetanovské tituly v **Národním divadle** v Praze, čtyři v **Ostravě** v **Národním divadle moravskoslezském**. Je to vždy velká výzva, odpovědnost a radost.

* Jak vy sám přistupuje k interpretaci jeho díla?

Jako k realizaci každého jiného operního díla. Vycházím vždy z analytického poznání díla, jeho hudební a textové stránky. Zajímá mě, čím bylo dílo ve své době, snažím se číst motivaci autora: Proč se rozhodl věc zkomponovat a proč takto. Hledám v dané chvíli nejintenzivnější spojnici mezi dílem a naší současností. Ten nejpůsobivější a nejzajímavější divadelní jazyk. Důležitým partnerem v tomto dialogu je mi scénograf a následně i kostýmní výtvarník. S těmi dotvářím koncepci inscenace, ze které vychází její výtvarná podoba a řešení scénického prostoru. Pro realizaci čtyř titulů, které budou v cyklu uvedeny v mé režii, jsem si záměrně zvolil čtyři různé scénografy, se kterými jsem již dříve spolupracoval – Daniela Dvořáka, Davida Baziku, Jakuba Kopeckého a Petra Matáska.

* Můžete nám prozradit nějaké inscenační nápady, které v této souvislosti divákům představíte?

Neprozdám! Přijďte se podívat a uvidíte!

* Jaká z oněch osmi oper je podle vás v současnosti inscenačně nejnáročnější?

Každá z oper vyžaduje něco jiného. Vzhledem k výše řečenému, z toho, co jsem inscenoval, je pro mě nejkomplikovanější Dalibor v rozklíčování aktuálního smyslu. A pak asi Libuše. Ale s tou jsem se zatím minul, trochu záměrně.

* Jak dlouho by měly být tyto opery na vašem repertoáru?

S koncem této sezóny 2023/2024 opustí v **Ostravě** repertoár **operního** souboru Dvě vdovy, Čertova stěna a Dalibor. Braniboři v Čechách a Tajemství pak s koncem roku 2024! Stálíci zůstává Prodaná nevěsta a v dalších sezónách se opět vrátíme k Hubičce. Takový je prostě divadla běh! Chceme nabízet našim divákům další zajímavý a stále nový operní repertoár. Naše provozní a divácké zázemí nám neumožňuje mít příliš rozsáhlý kmenový repertoár. Zůstávají jen ty největší hity!

* Když se vás zeptám ještě obecněji, v čem podle vás spočívá největší význam Bedřicha Smetany? Proč si ho máme takto výrazně připomínat, jak to letos děláme a budeme dělat?

Bedřich Smetana je bez diskuze zakladatelskou osobností moderní české hudby. Operní dílo Bedřicha Smetany jako celek je pozoruhodný umělecko-estetický dramaturgický koncept. Opravdu, každá jeho opera je naprosto jiná! V každé své opeře jako by skladatel zkoumal výrazové, dramaturgické a estetické možnosti, cesty, které se nabízejí pro moderní českou operu. Jako by tím sobě a svým současníkům a následovníkům "otevřel dveře" dramaturgických, žánrových a estetických možností a výzev pro českou operu. Smetanův hudební jazyk vždy poznáme, i když za těch téměř 20 let, které uplynuly mezi zkomponováním jeho první opery až k poslední Čertově stěně, se pochopitelně dále vyvíjí. A samozřejmě vychází plně z žánrových i dramatických potřeb té které konkrétní opery. Navíc své tři poslední dokončené opery komponoval Smetana stížen naprostou hluchotou (od října roku 1874). Zároveň v poslední opeře Čertova stěna z roku 1882 nacházíme například pozoruhodné harmonické postupy poukazující už k hudbě následujícího 20. století. Smetana v Braniborech v Čechách ukázal schopnost vytvořit silné dramatické sborové scény, prokomponované ansámby, z dramatické situace vycházející árie. Skladatel měl silný cit pro jeviště a hudební drama. To vše nacházíme i v dílech následujících, ale vždy slouží v jiných souvislostech záměru tohoto či onoho následujícího díla. Každá jeho opera otevírá okno do prostoru, kde je možné budovat nový operní koncept. Každý příběh je potřeba uchopit z jiného úhlu, u každého je potřeba pro jeho scénickou interpretaci použít jiný výkladový klíč. Svým bohužel krátkým působením v pozici kapelníka opery Prozatímního divadla (dnes bychom mohli říci šéfa opery) v letech 1866 až 1874 položil Smetana základy budoucího souboru opery Národního divadla. To byla intenzivní koncepční umělecká práce, od které ho nemilosrdně odstavila úplná hluchota.

* Plánujete podobný operní cyklus i s dalším hudebním skladatelem?

Takto koncipovaný cyklus je mimořádný, podobný neplánujeme. Výjimečný je také Bedřich Smetana. Nenajdete v české, ale ani světové operní literatuře příliš mnoho autorů, jejichž opery jsou od prvotiny zralá životaschopná díla. Ale určitě chceme do roku 2030 uvést všechny v **Ostravě** dosud neuvedené **operu** Bohuslava Martinů. V roce 2018 po premiéře opery Osud Leoše Janáčka, jsme se stali teprve druhým divadlem na světě, které ve své historii uvedlo postupně všechny opery tohoto skladatele. Jedinou "nesmetanovskou" premiérou souboru opery v této sezóně budou v červnu Janáčkovy Příhody lišky Bystroušky. V našem divadle už v sedmé inscenaci, ta poslední měla premiéru přesně před 30 lety.

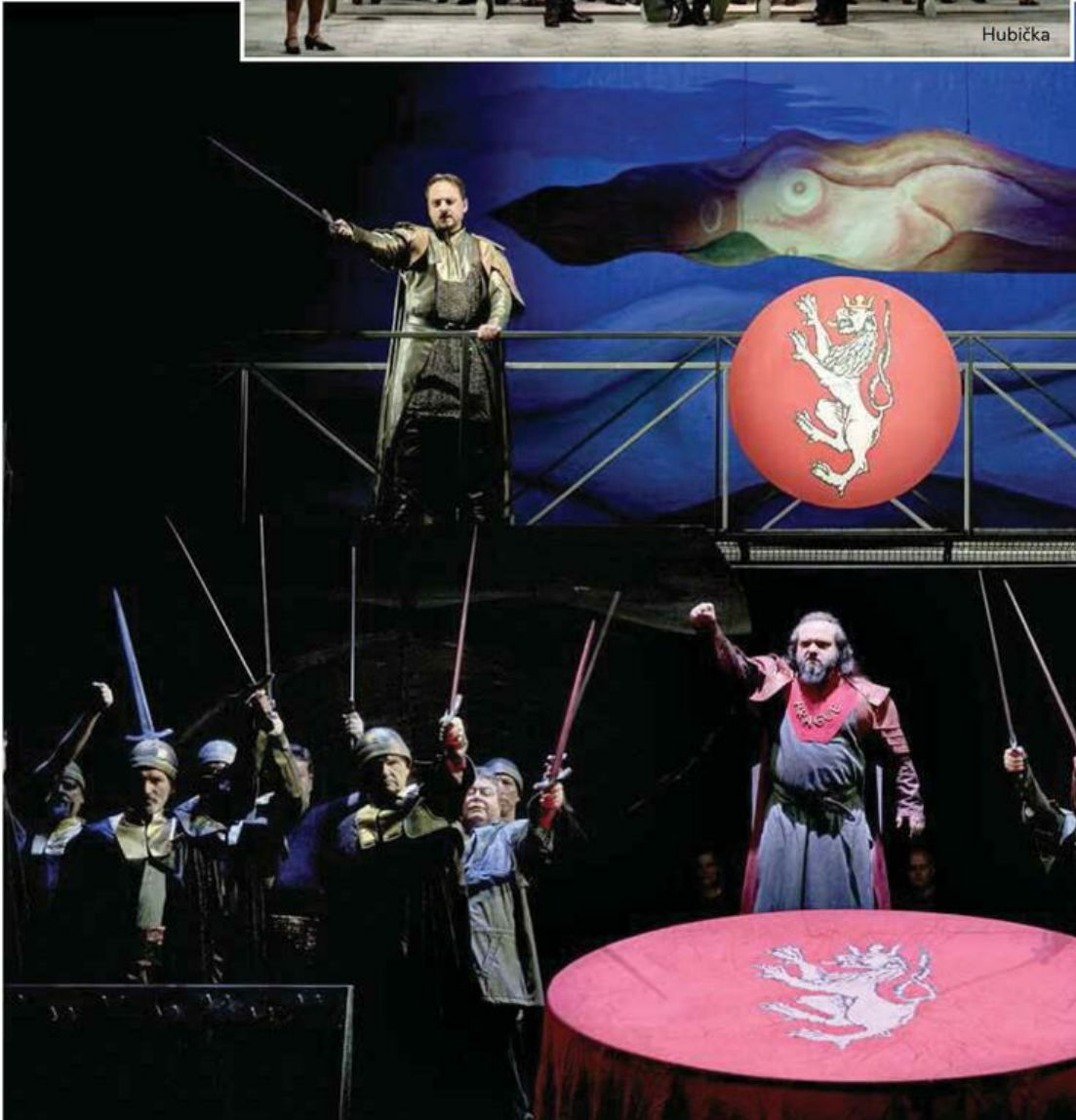
foto operních inscenací: Martin Popelář

Braniboři v Čechách

foto: Tamara Černá

Jiří Nekvasil

Prodaná nevěsta

Národní divadlo moravskoslezské

**láká na cyklus
všech dokončených
Smetanových oper**

text: Jan Januš, foto operních inscenací: Martin Popelář

V aktuální sezóně máme od konce února

Braniboři v Čechách

„V aktuální sezóně máme od konce února na repertoáru sedm dokončených oper Bedřicha Smetany s výjimkou Libuše. Všech osm pak provedeme ve dvou blocích vždy jako cyklus, kdy během devíti dnů nabídneme jedinečnou možnost zhlédnout je po sobě. Je to rovněž výzva pro mimoostravské operní příznivce a další zvědavé diváky, aby přijeli na několik dní do Ostravy za poznáním mistrova pozoruhodného operního díla,“ říká ředitel Národního divadla moravskoslezského a režisér Jiří Nekvasil.

Vaším nejvýraznějším letošním počinem je bezesporu Smetanovský operní cyklus Ostrava 2024. O co přesně jde?

V aktuální sezóně máme od konce února na repertoáru sedm dokončených oper Bedřicha Smetany s výjimkou Libuše. Všech osm pak provedeme ve dvou blocích vždy jako cyklus, kdy během devíti dnů nabídneme jedinečnou možnost zhlédnout je po sobě. Je to rovněž výzva pro mimoostravské operní příznivce a další zvědavé diváky, aby přijeli na několik dní do Ostravy za poznáním mistrova pozoruhodného operního díla. Některé z oper se nikde jinde aktuálně nehrají, některé z nich se i dlouho nehrály. Nabídka míří pochopitelně i k zahraničním divákům! Takovou možnost žádný jiný operní dům na světě nenabízí. Věříme, že se Ostrava a její opera tímto svým jedinečným projektem opět o něco více zviditelní na evropské operní mapě. První cyklus slavnostně zahájíme 2. března, v den 200. výročí narození Bedřicha Smetany představením jeho první opery Braniboři v Čechách. Druhý blok zahájíme 4. května a zakončíme 12. května, v den 140. výročí úmrtí skladatele.

JIŘÍ NEKVASIL

Oba bloky skončí uvedením slavnostní opery Libuše v poloscénické koncertní podobě s Janáčkovou filharmonií Ostrava a Pražským filharmonickým sborem.

Jak vás napadlo, že uvedete všechny dokončené opery Bedřicha Smetany? Vychází to z ostravské inscenační tradice, kdy už v minulosti k něčemu podobnému došlo? A můžete nám ji prosím připomenout?

Nápad se zrodil před deseti lety, v roce 2014 při přípravě naší nové inscenace Čertovy stěny. Tehdy jsme se s dirigentem a tehdejším hudebním ředitelem opery Národního divadla moravskoslezského Robertem Jindrou (dnes hudební ředitel Opery Národního divadla) shodli a nadchli myšlenkou, že by bylo dobré do roku 2024 připravit postupně nové inscenace všech dokončených oper Bedřicha Smetany a v jubilejním roce 200. výročí narození skladatele je mít všechny na repertoáru! Cyklus uvedení všech Smetanových oper je v historii Národního divadla moravskoslezského v pořadí čtvrtý. Poprvé jej před 100 lety realizoval první šéf ostravské opery Emanuel Bastl. Druhý cyklus se uskutečnil v roce 1956 a ten třetí, zatím poslední, před 40 lety, v roce 1984. V téže roce uvedlo smetanovský cyklus také pražské Národní divadlo. Od té doby žádný český operní soubor. Po roce 1989 se Smetanovy opery, s výjimkou Prodané nevěsty, hrají podstatně méně. A to se snažíme tímto cyklem napravit. Rok 2024 je bezesporu velká výzva! Oproti předcházejícím cyklům realizovaným v minulosti v Ostravě, kdy byla představení odehrána v průběhu měsíce či měsíce a půl, jej tentokrát zrealizujeme dvakrát vždy během pouhých devíti dnů.

Jak bylo a je takovýto projekt náročné připravit?

Tento záměr bylo nutné zohlednit v minulých sezónách

Jiří Nekvasil

foto: Tamara Černá

operu a baletu Lublaň, měla premiéru v prosinci 2021 a od té doby je velmi úspěšnou a diváky výborně přijímanou stálicí našeho operního repertoáru. Jiná je situace s Libuší. Ta se hrála v Ostravě naposledy v roce 1988, jednalo se o derniéru inscenace z roku 1984. Naše Libuše zazní pouze dvakrát v duchu autorova určení, tedy jako slavnostní večer, a to k zakončení každého bloku cyklu v provedení, jak jsem již uvedl. O vstupenky na Libuši je mimořádný zájem od prvního dne prodeje!

Kterou ze Smetanových oper máte vy nejraději a proč?

Mám velmi rád všechny čtyři jeho poslední opery (Dvě vdovy, Hubičku, Tajemství, Čertovu stěnu). Ale nemohu vynechat ani Prodanou nevěstu. Svou energií a strhující sborovými scénami mě fascinují i Braniboři v Čechách. O něco vzdálenější jsou mi Dalibor a Libuše. Je v nich spousta geniální hudby, ale klíč k jejich současné divadelnosti mi stále zůstává poněkud skryt. Měl jsem úžasnou možnost režírovat celkem sedm oper Bedřicha Smetany. Všechny kromě Libuše. Čtyři smetanovské tituly v Národním divadle v Praze, čtyři v Ostravě v Národním divadle moravskoslezském. Je to vždy velká výzva, odpovědnost a radost.

Jak vy sám přistupuje k interpretaci jeho díla?

Jako k realizaci každého jiného operního díla. Vycházím vždy z analytického poznání díla, jeho hudby a textové stránky. Zajímá mě, čím bylo dílo ve své době, snažím se číst motivaci autora: Proč se rozhodl věc zkomponovat a proč takto. Hledám v dané chvíli nejintenzivnější spojnici mezi dílem a naší současností. Ten nejpůsobivější a nejzajímavější divadelní jazyk. Důležitým partnerem v tomto dialogu je mi scénograf a následně i kostýmní výtvarník. S těmi dotvářím kon-

v dramaturgických plánech souboru opery, kdy jsme průběžně připravovali nové inscenace Smetanových oper. Stávající sezónu jsme pak v souboru opery realizaci cyklu zcela podřídili. V obnovených premiérách v novém obsazení jsme vrátili na repertoár Tajemství, Čertovu stěnu a nyní v únoru Branibory v Čechách. V loňském a zejména letošním roce jsme věnovali a věnujeme zvýšené úsilí propagaci cyklu doma i v zahraničí, přípravě doprovodných a edukativních programů.

Jsou největší očekávání spojena s Prodanou nevěstou nebo s Libuší, jako s asi nejslavnějšími operami Bedřicha Smetany, nebo to takto nevnímáte?

Naše nová inscenace Prodaná nevěsta, která vznikla v koprodukcí se Slovinským národním divadlem

cepci inscenace, ze které vychází její výtvarná podoba a řešení scénického prostoru. Pro realizaci čtyř titulů, které budou v cyklu uvedeny v mé režii, jsem si záměrně zvolil čtyři různé scénografy, se kterými jsem již dříve spolupracoval – Daniela Dvořáka, Davida Baziku, Jakuba Kopeckého a Petra Matáška.

Můžete nám prozradit nějaké inscenační nápady, které v této souvislosti divákům představíte?

Neprozdím! Přijďte se podívat a uvidíte!

Jaká z oněch osmi oper je podle vás v současnosti inscenačně nejnáročnější?

Každá z oper vyžaduje něco jiného. Vzhledem k výše řečenému, z toho, co jsem inscenoval, je pro mě nej-

komplikovanější Dalibor v rozklíčování aktuálního smyslu. A pak asi Libuše. Ale s tou jsem se zatím minul, trochu záměrně.

Jak dlouho by měly být tyto opery na vašem repertoáru?

S koncem této sezóny 2023/2024 opustí v Ostravě repertoár operního souboru Dvě vdovy, Čertova stěna a Dalibor. Branibory v Čechách a Tajemství pak s koncem roku 2024! Stálíci zůstává Prodaná nevěsta a v dalších sezónách se opět vrátíme k Hubičce. Takový je prosť divadla běh! Chceme nabízet našim divákům další zajímavý a stále nový operní repertoár. Naše provozní a divácké zázemí nám neumožňuje mít příliš rozsáhlý kmenový repertoár. Zůstávají jen ty největší hity!

Když se vás zeptám ještě obecněji, v čem podle vás spočívá největší význam Bedřicha Smetany? Proč si ho máme takto výrazně připomínat, jak to letos děláme a budeme dělat?

Bedřich Smetana je bez diskuse zakladatelskou osobností moderní české hudby. Operní dílo Bedřicha Smetany jako celek je pozoruhodný umělecko-estetický dramaturgický koncept. Opravdu, každá jeho opera je naprosto jiná! V každé své opeře jako by skladatel zkoumal výrazové, dramaturgické a estetické možnosti, cesty, které se nabízejí pro moderní českou operu. Jako by tím sobě a svým současníkům a následovníkům „otevřel dveře“ dramaturgických, žánrových a estetických možností a výzev pro českou operu. Smetanův hudební jazyk vždy poznáme, i když za těch téměř 20 let, které uplynuly mezi zkomponováním jeho první opery až k poslední Čertově stěně, se pochopitelně dále vyvíjí. A samozřejmě vychází plně z žánrových i dramaturgických potřeb té které konkrétní opery. Navíc své tři poslední dokončené opery komponoval Smetana stížen naprostou hluchotou (od října roku

1874). Zároveň v poslední opeře Čertova stěna z roku 1882 nacházíme například pozoruhodné harmonické postupy poukazující už k hudbě následujícího 20. století. Smetana v Braniborech v Čechách ukázal schopnost vytvořit silné dramatické sborové scény, prokomponované ansámblu, z dramatické situace vycházející árie. Skladatel měl silný cit pro jeviště a hudební drama. To vše nacházíme i v dílech následujících, ale vždy slouží v jiných souvislostech záměru tohoto či onoho následujícího díla. Každá jeho opera otevírá okno do prostoru, kde je možné budovat nový operní koncept. Každý příběh je potřeba uchopit z jiného úhlu, u každého je potřeba pro jeho scénickou interpretaci použít jiný výkladový klíč.

Svým bohužel krátkým působením v pozici kapelníka opery Prozatímního divadla (dnes bychom mohli říci šéfa opery) v letech 1866 až 1874 položil Smetana základy budoucího souboru opery Národního divadla. To byla intenzivní koncepční umělecká práce, od které ho nemilosrdně odstavila úplná hluchota.

Plánujete podobný operní cyklus i s dalším hudebním skladatelem?

Takto koncipovaný cyklus je mimořádný, podobný neplánujeme. Výjimečný je také Bedřich Smetana. Najdete v české, ale ani světové operní literatuře příliš mnoho autorů, jejichž opery jsou od prvotiny zralá životaschopná díla. Ale určitě chceme do roku 2030 uvést všechny v Ostravě dosud neuvedené opery Bohuslava Martinů. V roce 2018 po premiéře opery Osud Leoše Janáčka, jsme se stali teprve druhým divadlem na světě, které ve své historii uvedlo postupně všechny opery tohoto skladatele. Jedinou „nesmetanovskou“ premiérou souboru opery v této sezóně budou v červnu Janáčkovy Příhody lišky Bystroušky. V našem divadle už v sedmé inscenaci, ta poslední měla premiéru přesně před 30 lety. ✱

« zpět na začátek

